

Миропольський Веніамін Вячеславович,
слухач магістартури
Науковий керівник – д. ю. н., професор Наливайко Л.Р.
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ПРАВОВИЙ СТАТУС ЦЕНТРІВ З НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ПЕРВИННОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

Безоплатна правова допомога є комплексною внутрішньоузгодженою системою для реалізації, охорони і захисту прав і свобод людини і громадянина, зокрема тих категорій осіб, які потребують особливого захисту з боку держави. Система є достатньо розгалуженою, що зумовлює зростання кількості пунктів з надання кваліфікованої юридичної допомоги. Однак, для ефективної діяльності суб'єктів, які надають безоплатну правову допомогу, необхідно дослідити правовий статус зазначених суб'єктів, зокрема Центрів з надання безоплатної первинної правової допомоги.

Актуальні питання у сфері безоплатної правової допомоги розглядали у свої працях О. Бандурка, Ю. Битяк, М. Колодій, Ю. Руснак, С. Стеценко, Ю. Тодика, Ю. Шемшученко, Ю. Шрамко та ін.

Проаналізувавши Закон України «Про безоплатну правову допомогу» від 02.06.2011 року ми спостерігаємо, що даний нормативно-правовий акт, який безперечно є базою для організації безоплатної правової допомоги, первинно регулює права та обов'язки системи правової допомоги статтями 25 та 26 закону. Первинна правова допомога, як потенційно ефективний інструмент вирішення правових проблем, ситуацій пов'язаних з порушенням прав людей та громадян та тощо, регулюється конкретно, але потребує доповнень.

Визначальним для діяльності щодо безоплатної правової допомоги є Наказ Міністерства Юстиції «Про затвердження Порядку роботи громадської приймальні з надання безоплатної первинної правової допомоги», який разом із Законом України «Про безоплатну правову допомогу» чітко визначає права та обов'язки суб'єктів надання первинної безоплатної правової допомоги.

Слід зазначити, що комплекс прав та обов'язків центрів з надання безоплатної первинної правової допомоги визначений у Законі України «Про безоплатну правову допомогу». Так, визначено перелік послуг, які можуть бути надані Центрами. До них відносяться: надання юридичної інформації; консультацій та роз'яснень з правових питань; складання документів правового характеру, але не процесуального, що дуже важливо; роз'яснення та допомога у складанні договорів сільськогосподарського призначення, таких як оренда, суборенда, земельний сервітут, емфітевзис, суперфіцій тощо. До того ж, Законом України «Про безоплатну правову допомогу» визначено порядок звернень, строки за якими розглядаються питання. Так, органи місцевого самоврядування, а також органи виконавчої влади зобов'язані протягом тридцяти днів з дня надходження звернення надати

допомогу особам, які звернулись із письмовим зверненням щодо питань, віднесених до компетенції зазначених вище органів. А також Закон гарантує проведення особистого прийому висококваліфікованими фахівцями, які можуть надати доступну та якісну допомогу щодо роз'яснення положень законодавства і консультацій з питань реалізації та охорони прав і свобод людини і громадянина [1]. Звернемось більш детально до особистого прийому як способу реалізації права особу на безоплатну правову допомогу. Зазначена форма є не просто правом, а обов'язком уповноважених органів. Так, до відома громадян повинен бути доведений порядок і зауважено можливість отримання кваліфікованої правової допомоги та її особливостей у доступній формі.

Тож, відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування» суб'єктом надання безоплатної первинної правової допомоги є органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, які реалізують консультативну функцію, а також у разі необхідності забезпечують доступ особи до вторинної правової допомоги. Надавати послуги безоплатної первинної правової допомоги можуть також фізичні та юридичні особи приватного права, які здійснюють таку діяльність на законних підставах, а також спеціалізовані установи.

Дієвість інституту безоплатної правової допомоги досягається: по-перше, вимогами, які висуваються до особи, яка потребує такої допомоги, а по-друге, прозорою і професійною діяльністю правників-спеціалістів.

З вище зазначених пунктів виходить, що творці безоплатної допомоги цілком і повністю розуміють покладену на них місію з врегулювання права особи на безоплатну допомогу та з виховання поваги до людини, її честі та гідності. Хоча на даний час використаний вище акт, а саме Наказ Міністерства Юстиції «Про затвердження Порядку роботи громадської приймальні з надання безоплатної первинної правової допомоги» [2] є таким, що прийшов в негідність відповідно до Наказ Міністерства Юстиції «Про визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства юстиції України від 21 вересня 2011 року № 3047/5 [2], а регулювання цілком і повністю покладається на Закон України «Про безоплатну правову допомогу» та на ті норми які залишилися.

Отже, безоплатна первинна правова допомога належить до компетенції широкого кола суб'єктів, які передбачені чинним законодавством і тому є важливою для збереження Україною статусу правової держави. Система безоплатної первинної правової допомоги на території України є значно ширшою за систему безоплатної вторинної правової допомоги. Це зумовлено різноманіттям суб'єктів, які надають первинну юридичну допомогу і можливістю надання такої допомоги всім, хто її потребує. Безоплатна первинна правова допомога, як і вся система безоплатної правової допомоги загалом існує для удосконалення механізму захисту прав і свобод людини і громадянина.

Бібліографічні посилання:

1. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02 червня 2011 р. № 3460-VI. (зі змінами і доповн). Відомості Верховної Ради України. 2011. № 51. Ст.577.

2. Про затвердження Порядку роботи громадської приймальні з надання безоплатної первинної правової допомоги: Наказ Міністерства Юстиції України від 21.09.2011 № 3047/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1114-11#Text>.

3. Про визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства юстиції України: Наказ Міністерства Юстиції від 21 вересня 2011 року № 3047/5 від 24.01.2020 № 261/5 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0102-20#Text>.